

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ
ДВНЗ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ»

**Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції
з міжнародною участю**

**“ДОСЯГНЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ
ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ
СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО
ПРОЦЕСУ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ
(ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ) НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ”,**

**присвяченої 160-річчю з дня народження І. Я. Горбачевського
(з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою
відеоконференц-зв'язку)**

**15-16 травня 2014 року
м. Тернопіль**

ЧАСТИНА 2

Тернопіль
ТДМУ
«Укрмедкнига»
2014

УДК 614.253.52 (07.07)

Відповідальний за випуск: проф. І. Р. Мисула

“Досягнення і перспективи впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України”, присвяченої 160-річчю з дня народження І. Я. Горбачевського (з дистанційним під’єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв’язку) : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю (Тернопіль, 15–16 травн. 2014 р.) : у 2 ч. / Терноп. держ. мед. ун-т ім. І. Я. Горбачевського. – Тернопіль : ТДМУ, 2014. – Ч. 2. – 748 с.

<i>В. П. Польовий, Р. І. Сидорчук, А. С. Паляниця, О. Й. Хомко, О. М. Плегуча, Б. В. Петрюк, Л. П. Сидорчук, Л. І. Сидорчук</i>	
СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ ЯК ЗАСІБ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ТА КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ НА ЕТАПІ ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ	255
<i>В. П. Польовий, А. С. Паляниця, Р. І. Сидорчук, О. М. Плегуча, П. В. Польовий</i>	
ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	256
<i>О. С. Полянська</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ. СПОРТИВНА МЕДИЦИНА» У СТУДЕНТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»	259
<i>І. Ю. Полянський, Я. Ю. Войтів</i>	
РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ГУРТКА ХІРУРГІЧНОЇ КАФЕДРИ У ФОРМУВАННІ НАУКОВОГО ТА КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ	261
<i>І. Ю. Полянський, В. В. Тарабанчук, В. В. Максим'юк, Я. Ю. Войтів</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ХІРУРГІЇ У АНГЛОМОВНИХ СТУДЕНТІВ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ	262
<i>Є. В. Прохоров, Л. Л. Челпан, І. М. Островський, О. В. Воробійова</i>	
ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРАХ ПЕДІАТРИЧНОГО ПРОФІЛЮ ДОНЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	263
<i>Є. В. Прохоров, Л. Л. Челпан, І. М. Островський, О. В. Воробійова</i>	
РОЛЬ АЛГОРИТМИЧНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ПЕДІАТРІЇ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	265
<i>В. П. Пюрик, Л. З. Деркач, О. Б. Пермінов, І. Р. Ярмошук</i>	
ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З ХІРУРГІЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ В УМОВАХ КРЕДИТНО- МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ	267
<i>Ю. Г. Резніченко, О. М. Гиря, М. О. Ярцева, К. В. Гладун</i>	
ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ГОСПІТАЛЬНОЇ ПЕДІАТРІЇ	270
<i>Ю. Г. Резніченко, Г. О. Леженко, О. М. Гиря, М. О. Ярцева</i>	
НАВЧАЛЬНІ ВІДЕОФІЛЬМИ ЯК СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СТУДЕНТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПЕДІАТРІЯ»	271
<i>Г. П. Рузін, В. П. Голік, М. М. Бірюкова</i>	
КЛІНІКА УНІВЕРСИТЕТУ – ФАКТОР ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ СТОМАТОЛОГА	272
<i>С. М. Русіна</i>	
ЯКІСТЬ ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТА – ВАЖЛИВИЙ КРИТЕРІЙ МОНІТОРИНГУ РІВНЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ	273
<i>С. М. Русіна, В. Г. Деркач</i>	
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ САМООСВІТИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ	274
<i>Є. М. Рябоконт, Т. В. Баглик, О. В. Андрєєва, Л. В. Стеблянко</i>	
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ- СТОМАТОЛОГА У РАМКАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	275
<i>С. І. Сажин</i>	
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ САМОПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ЗАНЯТЬ З ПЕДІАТРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН	276

Подальше обговорення стоматологічних проблем підвищує активність студентів, спонукає їх висловлювати власні думки. Усе означене сприяє формуванню клінічного мислення та адекватній оцінці рівня особистої компетентності студента з того чи іншого питання.

Проведення тестування студентів стоматологічного факультету, починаючи з другого курсу до самого випуску, дозволяє контролювати якість навчання, формує зацікавленість студента у кінцевому результаті підготовки.

Комп'ютерне тестування уніфікує хід самого тестування, створює умови його проведення для всіх студентів однаковими. Окрім удосконалення фахових знань, студент також набуває навички роботи на комп'ютері.

Оптимізацію навчального процесу також можна реалізувати через СРС. Студент має змогу обмірковувати інформацію та знайти засоби її практичного втілення. Окрім цього, важливим для підвищення якості підготовки майбутнього фахівця є науково-дослідницька робота студента, а саме її інтеграція в освітній процес. Це сприяє професійній мотивації засвоєння навчального матеріалу та реалізації його на практиці. Важливим є досягнення балансу між рівнем знань, умінь та практичних навичок, що сприяє швидкому переходу випускника до практичної роботи.

Діяльність кафедри спрямована на створення та інтеграцію в повсякденний навчальний процес оптимальної методики викладання дисципліни «Терапевтична стоматологія», де теоретична та практична частини знаходяться у рівновазі.

Література

1. Організація навчального процесу студентів з різними кваліфікаційними рівнями підготовки в ХНМУ: матеріали XLVII навчально-методичної конференції (м. Харків, 2013 р.) /Редкол.: Л.В. Фоміна та ін.. – Харків: ХНМУ, 2013. – вип. 4. – 276 с.

2. Перша (I) міжрегіональна науково-практична конференція «Стоматологія Придніпров'я»: зб. наук. пр. /Редкол.: А.В. Самойленко (відп. ред.) та ін.; ДЗ «Дніпропетровська мед. академія МОЗ України». – Дніпропетровськ; ДЗ «ДМА МОЗУ», 2013. – 128 с.

УДК 378.018.43:004:616-053.2

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ САМОПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ЗАНЯТЬ З ПЕДІАТРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

S. I. Sazhyn

Bukovynian State Medical University, Chernivtsi

DISTANCE LEARNING AS AN ELEMENT OF SELF-STUDY STUDENT'S FOR CLASSES PEDIATRIC DISCIPLINES

S. I. Sazhyn

Bukovynian State Medical University, Chernivtsi

У роботі проаналізована актуальність електронних навчальних курсів педіатричного профілю для дистанційної самопідготовки студентів п'ятого курсу, що розроблені кафедрою педіатрії та дитячих інфекційних хвороб Буковинського державного медичного університету. Для покращання якості самостійної підготовки вітчизняних студентів доцільним є більш широке використання нетипових ситуаційних задач. Для підвищення активності роботи студентів-іноземців на сервері дистанційного навчання необхідно більш широко використовувати гіперпосилання на нормативно-правові акти органів охорони здоров'я зарубіжних країн.

The relevance of e-learning courses of pediatric profile which developed by the department of pediatrics and pediatric infectious diseases of Bukovynian State Medical University for distance self-study for fifth-year students has been analyzed in the paper. To improve the quality of self-study of domestic students is appropriate more extensive use untypical situational cases. To increase the activity of foreigner students on the server of distance learning should be more widely used hyperlink to regulatory legal acts of public health abroad.

Всупн. Дистанційна форма навчання – це один із найбільш швидких, зручних, доступних та економічно вигідних способів отримання майже будь-якої інформації в усьому світі.

Дистанційне навчання (ДН) у сфері освіти – це особлива форма заочного навчання, при якій дисципліни вивчають за допомогою комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, інформаційної мережі Internet та особистого складання в університеті заліків, іспитів і проходження інших форм підсумкового контролю, передбачених навчальним планом. Це процес створення і забезпечення доступу до навчання для студентів, які фізично не присутні в традиційному освітньому закладі, коли джерело інформації та студенти розділені в часі або відстані, або і в часі, і у відстані. Навчатись за цією формою можна знаходячись в будь-якій точці світу [2].

Необхідність впровадження дистанційного навчання чи його елементів у вищих медичних навчальних закладах пов'язана із стрімкою інформатизацією суспільства, що дає змогу використання нових технологій та методик у навчальному процесі, відповідно, сприяючи розвитку та покращенню існуючої системи освіти [3] та є пріоритетним напрямом розвитку сучасної освіти України [4].

Серед інформаційно-комунікаційних технологій найбільшого застосування набули спеціалізовані інформаційні системи, які називають системами управління навчанням (learning management system, LMS) або, інколи, програмно-педагогічними системами. Такі системи використовують для управління змістом навчання та процесом навчання [1].

Основна частина. У Буковинському державному медичному університеті (БДМУ) у 2010 року створений сервер дистанційного навчання. Тимчасове положення про електронний навчальний курс (ЕНК), яке регламентує структуру та формат складових частин останнього, схвалені Вченою радою та затверджені ректором БДМУ в листопаді 2010 року. Так, кожний курс складається з наступних обов'язкових елементів: розділ «Загальна інформація» (містить посилання на веб-сторінку кафедри, довідник для студента, графік відробіток та консультацій), тематичні розділи відповідно до тем практичних занять (містять методичну вказівку, конспект, наочні матеріали та тести для самоконтролю). З 2011-2012 навчального року для студентів створені усі складові ЕНК, які викладаються на кафедрі педіатрії та дитячих інфекційних хвороб. Відсутність практичного досвіду використання дистанційної освіти як елемента самостійної підготовки студентів-медиків зумовлює проведення аналізу актуальності розроблених курсів, затребуваності окремих елементів ЕНК.

Мета дослідження – проаналізувати частоту переглядів окремих складових ЕНК в англо- та україномовних студентів п'ятого курсу при вивченні педіатричних дисциплін.

У роботі узагальнені статистичні показники активності роботи у середовищі Moodle БДМУ у 2012-2013 н.р. вітчизняних та іноземних студентів, які навчаються на п'ятому курсі. На кафедрі педіатрії та дитячих інфекційних хвороб у першому семестрі студенти вивчали теми з модуля № 4 «Дитячі інфекційні хвороби» / «Children's infectious diseases». Зазначений модуль складається з семи практичних занять та підсумкового модульного контролю. Вирахували частоту звернень до кожного окремого елемента ЕНК та кількість студентів, які готувалися до занять за допомогою сервера дистанційної освіти БДМУ.

Виявлено, що серед 232 вітчизняних студентів, які зареєстровані на ЕНК «Дитячі інфекційні хвороби» (модуль № 4), частка студентів п'ятого курсу становила 74,1% (172 особи). Решта 25,9% (50 студентів) становили студенти шостого (90,0%), четвертого (10%) курсів. Не зареєструвалися та, відповідно, не працювали на сервері дистанційного навчання з даного модуля 89 (34,1%) студентів, що становить третину від усіх студентів (261 особа), які навчалися на п'ятому курсі. Майже половина з усіх незареєстрованих п'ятикурсників (47,2%) навчалися за державним замовленням.

Серед елементів, які входять до структури кожного тематичного розділу, спостерігалися наступні показники: зі змістом елемента «Методична вказівка» упродовж вивчення модуля ознайомилися в середньому 26,1±2,9 разів, а кількість студентів становила в середньому – 23,1±1,2 особи. Елемент «Конспект», який містить структурований та чіткий зміст теми практичного заняття, виявився найбільш затребуваним. Так, середня кількість переглядів із ознайомленням вмісту даного елемента, становила 353,0±14,4 разів. Кількість студентів, які протягом усього циклу самостійно готувалися до дисципліни з використанням елемента «Конспект», становила в середньому 97,4±2,4 особи. Частота використання матеріалів елемента «Конспект» у кожного зареєстрованого студента впродовж всього терміну вивчення дисципліни становила 1,9 разів. Із кожним мультимедійним файлом, який представлений у тематичних розділах, ознайомилися в середньому 20,3±1,1 разів. Найчастіше при підготовці до аудиторних занять вітчизняні студенти використовували гіперпосилання на накази Міністерства охорони здоров'я. Набагато меншою виявилася частота переглядів аудіо-, відеофайлів, анімаційних зображень, текстових документів наукових статей. Середня кількість студентів, які використовували елемент «Тестові завдання» при самостійній підготовці, становила 69,3±1,5 особи.

Серед 107 іноземних студентів, які зареєстровані на ЕНК «Children's infectious diseases», навчалися на п'ятому курсі 83 особи (76,8%). Відсутніми у списку зареєстрованих на ЕНК з педіатрії було 25 (23,1%) студентів, що на 11,0% менше, ніж в групі вітчизняних п'ятикурсників.

Серед складових електронного курсу іноземні студенти використовували елемент «Методична вказівка» в середньому $30,1 \pm 4,9$ разів, частота використання матеріалів елемента «Методична вказівка» у кожного студента, що зареєструвався в ЕНК «Children's infectious diseases», упродовж всього терміну вивчення дисципліни становила 0,3. Кількість переглядів з ознайомленням вмісту елемента «Конспект» становила $153,0 \pm 21,1$ разів з частотою використання матеріалів у кожного зареєстрованого студента впродовж всього терміну вивчення дисципліни – 1,6 разів. Достатньо низькою серед студентів-іноземців виявилася частота звертання до мультимедійних файлів (у середньому $10,8 \pm 1,7$ разів, при частоті перегляду одного файлу кожним зареєстрованим студентом – 0,1). Середня активність відвідувачів при вирішуванні тестових завдань для самоконтролю дорівнювала $76,6 \pm 11,3$ разів, проте, середня кількість студентів, які використовували даний елемент при самостійній підготовці, становила лише $19,3 \pm 2,5$ особи.

Висновки: 1. Електронний навчальний курс є потужною інтегративною складовою навчального процесу, про що свідчить активне залучення до матеріалів студентів інших курсів.

2. Серед вітчизняних студентів доцільним є впровадження в систему дистанційного навчання нетипових ситуаційних задач і завдань, спрямованих на розвиток творчої активності.

3. Студентам-іноземцям для більш широкого та якіснішого використання матеріалів серверу дистанційного навчання необхідно додатково розміщувати посилання на накази органів охорони здоров'я Європейського Союзу, країн Африки та Азії в елементах «Мультимедійні файли».

Література

1. Бойчук Т.М. Досвід впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі Буковинського державного медичного університету / Т.М. Бойчук, І.В. Геруш, В.М. Ходоровський // Мед. освіта. – 2012. – № 2. – С. 64-69.

2. Косовська Т.М. Дистанційне навчання – нові можливості для професійного розвитку / Т.М. Косовська // Мед. освіта. – 2012. – № 4. – С. 73-78.

3. Манюк Л.В. Визначення цілей дистанційного курсу «Англійська мова для студентів вищих медичних навчальних закладів» // Л.В. Манюк // Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка. – 2013. – № 18 (277), Ч. I. – С. 100-108.

4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>

УДК 378.14:615.15

АНАЛІЗ ФАРМАКОТЕРАПІЇ ЯК ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ КЛІНІЧНИХ ПРОВІЗОРІВ У ІНТЕРНАТУРІ

О. Є. Самогальська, І. М. Марків, В. Ф. Тюріна, І. В. Мерецька

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я.Горбачевського МОЗ України»

Вступ. Інтернатūra є обов'язковою формою післядипломної підготовки випускників вищих фармацевтичних закладів освіти, які навчалися за спеціальністю 7.110206 “Клінічна фармація”. Основним завданням інтернатури є підвищення рівня практичної професійної підготовки випускників, їх готовності до самостійної провізорської діяльності. Інтернатūra проводиться в очно – заочній формі навчання на кафедрах вищих навчальних закладів фармацевтичної і медичної післядипломної освіти та стажування у базових установах та закладах охорони здоров'я і фармації. При проходженні заочного етапу інтернатури провізори – інтерни залучаються до систематичної активної участі у провізорській роботі, виконання всіх видів діяльності, передбачених індивідуальними навчальними планами підготовки та вимогами кваліфікаційної характеристики.

Основна частина. Одним із важливих видів робіт, які виконує кожен провізор – інтерн під час проходження заочного циклу інтернатури у лікувально – профілактичних закладах, є експертна оцінка фармакотерапії найпоширеніших захворювань. Проводиться вона як на основі даних безпосереднього спілкування інтернів із пацієнтами (збирання скарг, даних анамнезу хвороби, життя), так і аналізу даних історій хвороб (медичних карт стаціонарних хворих) цих пацієнтів, зокрема, листка лікарських призначень. Провізори – інтерни документують цей вид роботи у вигляді розроблених кафедрою клінічної фармації карт експертної оцінки фармакотерапії. Основні розділи карти експертної оцінки фармакотерапії відображають паспортні дані пацієнта, клінічний діагноз, скарги хворого при поступленні, зміни об'єктивного статусу, відхилення від норми результатів клініко-